ורבנן אמרי אהבה עולם וכו'. הלכך תקינו לומר בשחרית אהבה רבה ובערבית אהבת עולם: **שכבר** נפטר באהבה רבה. עד הלך ימרינהו לכולהו. בירושלמי יש הא דאמרי' שכבר נפטר באהבה רבה והוא שסמה על אחר פירוש לאלתר שלמד מיד באותו מקום. וגשלא להרב ר' יצחק כגון אלו שאין אלו לומדין מיד לאחר תפלת השחר שאלו טרודין והולכים כך בלא למוד עד אמצע היום לו יותר אמאי אין אלו מברכין ברכת התורה פעם אחרת כשאלו מתחילין ללמוד. והשיב ר"י דלא קיימא לן כאותו ירושלמי הואיל וגמר' שלו לא אמרו ואין צריך לאלתר ללמוד. ועוד אפי' לפי הירושלמי דוקא אהבה רבה דלא הוי עיקר ברכה לברכת התורה דעיקר אהבה רבה (ד) לק"ש נתקן ובשביל(הי"ח)אינו נפטר מברכת התורה אלא אם ילמוד מיד וגם לא יעשה היסח הדעת. אבל ברכת אשר בחר בנו וברכת לעסוק בדברי תורה שהן עיקר לברכת התורה פוטרת כל היום. וא"ת אמאי שאנ מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה ליכא בסוכה. וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק. אבל אכילה בסוכה יש שעה קבועה. וא"ת מפני מה אין אנו מברכין ליטן בסוכה. וי"ל דברכה דאכילה שמברכין ליטב פוטרתו. א"נ משום שמא לא ייטן והוי ברכה לבטלה שהרי אין בידו ליטן כל שעה שירצה. והיה אומר ר"ת כשאדם עומד ממטתו בלילה (בשחרית) ללמוד שא"ל לברך ברכת התורה מפני שברכת התורה של אתמול שחרית פוטרת עד שחרית אחרת ולא נהירא. והצרפתים נהגו לומר פסוקים(ה) וברכת כהנים וגם אלו דברים שאין להם שיעור שהיא משנה (פ"א דפאה) ואלו דברים שאדם אוכל פירותיהן כו' שהיא *ברייתא (מס' שבת קכז.) מפני הירושלמי דבעי שילמוד על אחר. אבל א"ל כמו שכתבתי בסי' **הרב** ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל. אבל לא גרס למדני חקיך שאין זו ברכה אלא בקשה שאמר דוד: **וברכת** כהנים. ואין זה דוכן שהרי לא היו עומדים לדוכן עד לאחר הקטרת אמורים דאמרי' בתענית (פ"ד ד' כו:) שלשה פעמים ביום הכהנים עומאין כפיהם זכו' וא"כ הוה ליה למתני ד' פעמים אחד לפני הקטרה ואחד לאחר הקטרה אלא בלא נטילת כפים אמרו א"נ ברכינו בברכה המשולשת ברכת כהנים כמו שאנו אומרים: משום

(*)כרב אלפס אי' והא דרב המנונא מעולה כו'

גליון השי"ס

בגמ' לעסוק כו'. כרי"ף הגירסא על ד"ת שם ושוסקי כו'. כרי"ף הגירסא ולעסוקי תורתך לשמה שם הלכך כו'. כרי"ף וכלא"ש הגירסא אמר ר"פ הלכך

נוסחת ברכת התורה

נוסחת ברכה ראשונה של ברכת ק"ש של שחרית

נוסחת ברכה ראשונה של ברכת ק"ש של שחרית

נוסחת ברכת התורה

לפרש המש' בתמיד דתקני ברכו ברכה אחת - מהי אותו ברכה

* עי' מס' תמיד פ"ה מש' א' וראש"ש שם ופ"ז מ"ב

אי ברכות ק"ש מעכבות זו את זו

[אולי שגגת הדפוס הוא]

רבה *ואמר רבי זריקא אמר רבי אמי א"ר שמעון בן לקיש יוצר אור, כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר הא דרבי זריקא לא בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דאמר ר' זריקא א"ר אמי אמר ר' שמעון בן לקיש זאת אומרת ברכות אין מעכבות זו את זו, אי אמרת בשלמא יוצר אור הוו אמרי היינו דברכות אין מעכבות זו את זו דלא קא אמרי אהבה רבה אלא

מאי ברכה אחת יוצר אור: **זאת אומרת**. דקתני ברכו ברכה אחת: **ברכות אין מעכבות זו את זו**. כפקא מיהא ידי חובתו בהיא שבירך ואין חברתה מעכבת לומר שאין זו מועלת בלא זו. ומהכא שמע ר' זריקא דס"ל לר"ל דהך ברכה אחת יוצר אור היא: **אי אמרת בשלמא יוצר אור הוו אמרי** דאמרי יוצר אור ודאי מטיא זמנה ואפ"ה לא אמרי אלא דקאמר שמע מינה ברכות אין מעכבות זו את זו: אלא

מסורת השי"ס

ברכה שניה שלפני ק"ש יוצר אור ובורא חשך (ג) (עושה שלום ובורא רע). לקמיה מפרש מאי היא ומן המנין שהיא לאחרי פסוקי דזמרה כמו ברכת הלל ואומרים אותה קודם זמן קריאת שמע אם ילו: **כדלפיב קאמרי'**. כתיב בקרא יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא רע: **שכבר נפטר באהבה רבה**. שיש בה מעין ברכה לאחרי פסוקי דזמרה כמו ברכת הלל ואומרים אותה קודם זמן קריאת שמע אם אינו לומד ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך ותלמדם חקי לוקך: **מדרש**. הוא קרוב למקרא כגון מכילתא וספרא וספרי שהם מדרשי מקראות: ***לגמרא אין צריך לברך**. לפי שלא קודם לאהבה רבה מוכח מילתא (בפסחים) שלי*: **אף לגמרא צריך לברך**. שהוא עיקר התורה שממנו הוראה יוצאה. גמרא היינו סברא טעמי משנה ותירוצי משניות הסותרות זו את זו וחסורי מחסרא: **ומברך**. ברכת התורה: **ור' יוחנן מפיים בה הכי**. דבעי פתיחה "בברוך" וחתימה "בברוך": **הערב נא ה'** יערבו עליו לעסוק בהם מאהבה: **ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל גרסינן**. ולא גרסינן 'למדני חקיך' שאין זו ברכה והוראה על שעבר אלא לשון בקשה ודוד כי אמרה (בתהלים קיט) לא לשם ברכה אמרה אלא בלשון בקשה. והכי קאמר ה' שאתה ברוך, למדני חקיך: **וזו היא מעולה שבברכות**. התורה לפי שיש בה הוראה ומקום וקילוס להוראה ולשלא: **תנן סתם**. במס' תמיד: **אמר להם הממונה**. והוא סגן הכהנים כדאי' ביומא היינו סגן ממונה (נפ"ש ס"ו:): **ברכו ברכה אחת**. לקמן מפרש מאי היא ומן הברכות שלפני ק"ש היא דהתם מסדר לטוליה סדר עבודת השחר וקאמר דלאחר שסדרו האברים ע"ג הכבש ומלחום ירדו ובאו להם לשחטה הגזית לקרות את שמע והדר תני אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והם ברכו וקראו עשרת הדברות: **וברכו אם העם**. עם העם: **ועבודה**. בשביל העבודה שעשו היו מברכין אחריה "רצה ה' אלהינו עבודת עמך ישראל ואשי ישראל ותפלתם תקבל ברצון ברוך המקבל עבודת עמו ישראל ברצון". אי נמי שאוהב לבדך בדילה בעבוד": **וברכה כהנים**. לברך את העם ובשאר תפלה לא היה להם פנאי ואם זמן קריאת שמע לא הגיע כדאמר במסכת יומא (ד' לז ע"ב) הקורא את שמע עם אנשי משמר ועם אנשי מעמד לא יצא לפי שאנשי משמר מקדימין כו': **מוסיפין ברכה אחת**. לקמיה מפרש לה: **למשמר היומא**. שהמשמרות מתחלפות ביום השבת כדאמרינן במסכת סוכה (ד' מו:) משמר היומא עושה תמיד של שחר ומוספין ומשמר הנכנס עושה תמיד של בין הערבים וזריקין: **מאי ברכה אחת**. דקתני ריישא איזו מן הברכות הוא אומר: **לא בפירוש אתמר**. לא שמע מפי ר"ל שאמר בפירוש בירך את האחת **ולא בירך את זו**. **ברכות אין מעכבות זו את זו**. נפקא מינה ידי חובתו בהיא שבירך ואין חברתה מעכבת לומר שאין זו מועלת בלא זו. ומהכא שמע ר' זריקא דס"ל לר"ל דהך ברכה אחת יוצר אור היא: **אי אמרת בשלמא יוצר אור הוו אמרי** דאמרי יוצר אור ודאי מטיא זמנה ואפ"ה לא אמרי אלא דקאמר שמע מינה ברכות אין מעכבות זו את זו: אלא

הגהות הב"ח

(א) גמ' וגימא יוצר: (ב) שם שלום ובורא את הכל מי קא אמרינן דבכתיב: (ג) רש"י ד"ה יוצר וכו' ובורא את הכל לקמיה מפרש: (ד) תוס' ד"ה שכבר וכו' נקמ"ש נתקן ובשבילה אינו כלא ומיבת היא נמתק: (ה) בא"ד דברכת כהנים:

מבנה

ב' ברכות הראשונות של ק"ש של שחרית

נוסחא

נוסחת ברכה ראשונה של ברכת ק"ש של שחרית

נוסחא/מבנה

ב' דעות במהי נוסחת ברכה שניה של ק"ש דשחרית

נוסחא/מבנה

ברכות התורה

דעות - על איזה דברים חייבים לברך

נוסחא

נוסחת ברכת התורה

נוסחא

לפרש המש' בתמיד דתקני ברכו ברכה אחת - מהי אותו ברכה

נוסחא

אי ברכות ק"ש מעכבות זו את זו

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ח מהלכות ק"ש הלכה ד טוש"ע או"ח סימן נט סעיף ח:

נה ב מיי' שם סמג עשין יט טור שו"ע או"ח סימן ס סעיף ח:

נו ג מיי' פ"ז מהלכות תפלה הלכה י טור שו"ע או"ח סימן מז סעיף ז:

נז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

נח ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

נט ו מיי' פ"ז מהלכות תמידין הלכה ד:

מסורת השי"ס

[פסחים ג. וש"נ יומא: וש"נ]

[לקמן יב. ע"ש]

[ע"ל בפרק שני דף יד:]

[עי' תוס' נדה ת. ד"ה ואמר]

לקמן דף יד:

[עי' תוס' תענית ת. ד"ה שהכל ועי' תוס' לקמן מו. ד"ה כל הברכות ותוס' פסחים קד: ד"ה תון]

תמיד דף לב:

* בתוך הסוגריים - נסיון לנוסח אחר לברכה ראשונה של ק"ש